

Hesteskærere, skorstensfejere og andet rakkerpak

Et tidsbillede fra Fyn i 1660'erne

Af Åge Fasmer Blomberg

Den 26. maj 1660 sluttedes der fred i København mellem Danmark-Norge og Sverige. Efter 3 års krig, kulde, sult og udplyn-dring skulle befolkningen vende tilbage til normale forhold, men dette faldt mange svært efter de dramatiske krigsår; ikke mindst gjaldt dette aftakkede ryttere og soldater, der nu sammen med løse kvinder og forældreløse børn sværmede om på landevejene, plagede befolkningen med tiggeri og tyveri og ved deres volde-lige fremfærd i høj grad bidrog til at skabe en stadig uro og usik-kerhed. Øvrigheden søgte at beskytte befolkningen mod de om-strejfende. Borgmester og råd i Bogense forbød således borgerne at indlogere fremmede uden øvrighedens tilladelse og at huse dem, der kom til byen for at tigge.¹⁾ Selv kongens ryttere bidrog til den almindelige usikkerhed og angst, hvad man forstår, når Hans Majestæt følte sig foranlediget til at udstede forbud mod, at folk „under militien maskerede og sværtede sig for at begå adskillige insolentier“. Den, som blev grebet „maskeret“, skulle anholdes og straffes, fordi sådan „formummelse alene sker til den ende“, at de kunne gøre, hvad de ville, og forblive ustraffet.²⁾

Straks efter freden udsendtes ryttere, der skulle patruljere på vejene; i juni 1660 betalte generalproviantmester Hans Willum-sen brød og øl til 60 ryttere, der i 8 dage havde haft en sådan opgave,³⁾ og en måned senere kvitteredes for proviant til 36 ryt-tere, der i 2 dage havde været udkommanderet at „recognoscere“ i landet. Hver rytter havde daglig fået 2 pd. brød, 2 pt. øl, 2 sild og 5 lod ost.⁴⁾

Det var dog vanskeligt at komme løsgængerne til livs; de holdt særlig til blandt hestegildere og skorstensfejere. Endnu så sent som i 1668 greb man ind dels ved en forordning mod løsgængere på Fyn og dels ved at udstede et våbenforbud.⁵⁾ Anledningen hertil var, at der var begået et mord af løsgængere, „et sammenrottet parti og racherpach“, som „meget ilde på adskillige stæder med plyndren og anden ulempe sig skal forholde.“⁶⁾

Den myrdede var en mand, der efter kgl. M.'s befaling var rejst fra sit hjemsted for at skære heste ved Svendborg. Ikke alene blev han myrdet, men morderne drog til hans gård, plyndrede den og tog med sig en beslagen vogn med alt det gods, de kunne føre bort. De satte derefter ild på gården, der ville være brændt ned, såfremt naboerne ikke var kommet til hjælp og havde fået slukket ilden. Alt dette meddeler den myrdede hestesnidens søn, Rasmus Jørgensen, i sin supplik til kongen, dateret Odense den 14. maj 1668. Begivenheden har ifølge Rasmus Jørgensen fundet sted „forleden aar“. Det var den yderste nød, der drev ham til at henvende sig til Frederik III. „Rakkerpakket“ havde nemlig ikke alene dræbt hans fader, men havde også gentagne gange i den forløbne tid forsøgt at tage livet af Rasmus Jørgensen og hans broder. Kort efter jul 1667 havde de overfaldet ham og broderen om natten, mens de lå og sov, og havde skudt ham med 5 „rendekugler“ gennem munden samt stukket ham nogle gange. Det var ikke gået broderen bedre; hans ene hånd blev „bortskudt“, og to gange blev han gennemstukket. Broderen var nu i kur hos en badskær, og om han kom levende fra overfaldet, var tvivlsomt.

Fredagen før pinse 1668 var „rakkerpakket“ kommet igen ved daggry, 14 karle og 4 kvinder, alle bevæbnet med lange bøsser; de havde omringet gården i Vantinge, men med to børn under den ene arm og en bøsse under den anden lykkedes det Rasmus Jørgensen at slippe over til naboen for at „salvere“ sig på loftet der. Røverne kom imidlertid derhen, fordrev naboen og hans folk med

mange skud og stormede ind i huset, hvor de forsøgte at komme op på loftet. Rasmus Jørgensen forsvarede sig bravt, dræbte en af røverne med et skud og sårede en anden. Overmagten var imidlertid så stor, at han ville være bukket under, hvis ikke en adelsmand tilfældigvis var kommet forbi og havde søgt at snakke røverne fra deres forehavende. Dette benyttede Rasmus Jørgensen sig af til at slippe ud ad en bagdør, og på marken fik han fat i en hest og red bort. Han kom senere ind til landsdommer Jens Lassen på Dalum kloster,⁷⁾ men landsdommeren lod ham vide, at han ikke kunne hjælpe ham, da han kun havde „med justitien at gøre“, og henviste ham til stiftslensmanden på St. Hans kloster, Henrik Lindenov.⁸⁾ Rasmus Jørgensen red straks til Odense og „mig vemodeligen for ham beklagede“, men Henrik Lindenov erklærede, at han måtte henvende sig til borgmestre og råd i Odense, da både Odenses bøddel og rakker havde været med i overfaldet på ham. Rasmus Jørgensen henvendte sig da til byens øvrighed, men heller ikke her var hjælp at få, da overfaldet ikke var sket i Odense.

Det fremgår af Rasmus Jørgensens supplik, at han og hans broder efter faderens død havde fået kgl. brev på „hestesnideriet“, ligesom faderen synes at have haft det, og formodentlig er det baggrunden for de morderiske anslag på brødrene, hvad også Rasmus Jørgensen antyder, og han påstår, at „rakkerpakket“ tvinger de fattige bønder til at lade deres heste skære hos det og ikke hos ham og hans broder, „thi de ved vel, sålænge de bliver, er der ingen som dennem vil bruge“, thi rakkerne og deres følgesvende forstår nemlig ikke håndværket. „Forleden aar“, fortæller Rasmus Jørgensen, „skar de 10 heste på Tåsinge, hvoraf de 7 døde“. Tilslut meddelte han kongen, at han ikke vidste sig „en time fri på mit liv“; han tør ikke komme til sit hus og beder derfor kongen befale lensmanden og militæret at eftersøge rakkerpakket og straffe dem, thi de ikke alene stræber ham og hans broder efter livet, men tvinger fattige folk til at give sig, hvad de

ville have, og ingen tør sige dem imod, „saa næsten ingen enten præster eller bønder forbigaaes“ og må give dem noget.⁹⁾

Rigtigheden af, hvad han anførte i sin supplik, sørgede Rasmus Jørgensen for at få bekræftet ved et sognevidne fra Vantinge sognestævne.¹⁰⁾ Sognevidnet fik han også, men det blev væk for ham, og i foråret 1670 ønskede han derfor at få et nyt. Onsdag d. 11. maj 1670, „efter at vores bededagstjeneste i Vantinge kirke var forrettet“, mødtes menigheden til et almindeligt sognestævne, og her anmodede Rasmus Jørgensen, der nu boede i Heden, om et sådant sognevidne, hvad han atter fik; det blev udstedt af kirkeværgen, præstens medhjælper og 6 andre mænd samt mølleren i Dals mølle. Dette sognevidne fra 1670 oplyser os om, hvem der for to år siden havde været med i „Rakkerpakket“. Sognevidnet nævner som leder „Røde Rasmus“, rakkeren i Hillerslev. Medens Rasmus Jørgensen i sin supplik havde anført, at han var blevet overfaldet af 14 karle og 4 kvinder, taler sognevidnet dog kun om 9 karle og 2 kvinder. Foruden „Røde Rasmus“ nævner sognevidnet hans broder Thomas, der var bøddel i Odense, Peder Rakker i Odense, Laurids skorstensfejer ved Middelfart og Peter Kæltring i Ølsted. Den adelsmand, der havde søgt at standse „Rakkerpakket“, var major Folmer Rosenkrantz.¹¹⁾

Der blev reageret fra København på Rasmus Jørgensens supplik til Frederik III. Allerede 4 dage efter, den 18. maj, fik stiftslensmanden, Henrik Lindenov til Oregaard, ordre til øjeblikkelig at lade de „sammenrottede løsgængere“, der havde myrdet Rasmus Jørgensens fader, gribe og straffe.¹²⁾

En uge efter, den 25. maj, indberettede Henrik Lindenov til oversekretæren i Danske Kancelli, Erik Krag til Bramminge,¹³⁾ hvad han havde foretaget sig i anledning af kongens befaling. Han havde straks skaffet sig underretning om disse rakkere og havde fået at vide, at de i lang tid havde huseret på landet og plaget adelige og gejstlige; ikke mindst var det dog gået ud over bønderne, der var blevet plyndret og udsat for røveri. Den 24.

maj, dagen før Henrik Lindenov skrev til oversekretæren, var rakkerne kommet til Odense, hvad der formentlig var anledningen til brevet; de havde samlet sig hos bødlen og rakkeren, og formålet med deres ankomst til byen var at „eftersætte Rasmus Hesteskærer“.

Rasmus Jørgensen var da den dag kommet til Henrik Lindenov og havde beklaget sig over, at de havde ligget på lur efter ham i 2 dage, så han ikke havde kunnet komme fra Odense; han havde ærinde til landsdommer Jens Lassen på Dalum kloster, men han turde ikke gå derud, da han frygtede for at blive myrdet af „det sammenrottede pak“. De var mange og havde hver 2–3 bøsser foruden lange knive. Stiftslensmanden henvendte sig til borgmestre og råd om hjælp, men fik at vide, at ingen af borgereskabet eller af „byens tjenerer“ turde lægge hånd på dem. Henrik Lindenov henvendte sig derefter til de tilstedeværende officerer og bad dem tage affære.

Imens var rakkerne samlet i bødlens og rakkerens hus, som de havde befæstet og forsynet med skydehuller. Huset blev angrebet af militæret, og 4 af rakkerne blev skudt, resten undslap. Henrik Lindenov frygtede for, at de skulle samle sig igen og udplyndre og myrde folk „på veje og sti“; samme dag, skrev han, var 2 mennesker blevet myrdet ikke så langt fra byen, og rygtet gik, at det var rakkerne, der havde forøvet mordet.¹⁴⁾ En sådan kamp mellem rakkere og militær må have vakt opsigt i Odense, og det gjorde den også. Bircherod omtaler begivenheden i sine dagbøger under 24. maj 1668, hvor han fortæller, at kampen stod ved Vesterport, og at 5 personer blev dræbt, nemlig skarpretteren, natmanden og 3 andre af samme selskab.¹⁵⁾ Det må have sin rigtighed, at Odenses skarpretter blev dræbt, da soldaterne stormede hans hus, for 3 uger efter stod Christopher Zachariasen Falckenhagen, Kolding bys skarpretter og søn af en tidligere skarpretter i Odense, på Odense rådstue og lod sig antage af borgmestre og

råd som byens skarpretter fra førstkommende Valborgsdag, og i mellemtiden påtog han sig at udføre, hvad der kunne forefalde i byen „samme bestilling vedkommende“.¹⁶⁾ Året efter var de 24 mænd samlet på rådstuen og gav deres samtykke til, at man for 100 rdl. købte et hus uden for Vesterport til den nye skarpretter, da han ikke kunne bo i det hus, den forrige skarpretter havde haft.¹⁷⁾

Der var andre end de tidligere nævnte, der gav regeringen i København underretning om forholdene på Fyn. Præsident Claus Rasch¹⁸⁾ i Nyborg henvendte sig også til kongen; skrivelsen er udateret, men stammer formentlig fra sommeren 1668. Claus Rasch meddelte, at der i lang tid havde fundet slagsmål sted mellem hestegildere og skorstensfejere eller „deslige kæltringer“, og under et af disse slagsmål var en kvinde og en dreng blevet skudt; det var sket i et område under Nyborg Amt. Ingen turde gøre dem noget, fordi de var velbevæbnede og ikke veg tilbage fra at gøre brug af deres skydevåben. For at komme dette uvæsen til livs foreslog Claus Rasch, at der blev udstedt en kgl. anordning, der forbød skorstensfejere, hestegildere eller andre kæltringer at have eller bruge nogen bøsse, musket, pistol eller kårde; undtaget fra denne bestemmelse skulle dog bøddelen i Nyborg være, idet han skulle have lov til at bruge kårde eller sidegevær. Claus Rasch regnede med, at et sådant forbud ville indgyde rakkerne skræk og afholde andre fra at slutte sig til dem.¹⁹⁾

At forholdene på Fyn foruroligede regeringen, er der tydeligt vidnesbyrd om. Efter modtagelsen af Henrik Lindenovs skrivelse udgik i begyndelsen af juni 1668 den omtalte kgl. ordre om at pågribe og straffe rakkerne,²⁰⁾ og præsident Claus Raschs forslag faldt i god jord. I september 1668 kom den kgl. ordre, der bestemte, at løsgængere, der holdt til hos hestegildere og skorstensfejere, ikke måtte bære våben; overtrædelse af forbudet blev straffet med jern på Bremerholm,²¹⁾ og samtidig blev der sendt en

trykt forordning til amtmænd og borgmestre og råd på Fyn om løsgængere; den skulle læses og forkyndes på tingene, hvilket også skete i løbet af september og oktober måned.²²⁾

At pacificere rakkerne var dog nemmere sagt end gjort. Endnu i foråret 1670 var løsgængerne en plage på Fyn. En supplik til kongen af 22. april 1670 fra Adolph Hans von Holsten til Gelskov vidner herom. I supplikken klager han over en hestegilder ved navn Jonas, „en hel overgiven og forvoven Compan“, der bor på Fyn; han havde begået overgreb mod en af Holstens bønder, som han havde fanget og ført til sit hus, og her havde han hugget ham med en kniv i ansigtet og „fast hele corpus, at det er helt ynkelig og en tvivl, om han kan restitueres og forblive i livet.“ Tidligere havde denne mand overfaldet Holstens bønder, men hvis man ville søge ham ved retten, var dette ikke gørligt, da ingen turde stævne ham på hans bopæl af frygt for „livsskades forventelse“, da han altid var bevæbnet og havde 5–6 lange bøsser liggende foran sig på bordet i sit hus og gang på gang truede folk med at ville sætte ild på deres huse og gårde. Af den grund anmodede Adolph Hans von Holsten om en kgl. befaling til kommandanten i Nyborg, oberst von Hatten, om med sine soldater at pågribe „samme compan“ og forvare ham, indtil sagen blev gennemført ved en ordentlig proces og ved lands lov og ret, „ellers tager hans skalkhed over haand, at den turde række til mig selv.“²³⁾

Om Jonas Jørgensens tidligere bedrifter er vi ikke godt underrettet, fordi kildematerialet svigter; således er der huller i rækken af Sunds og Sallinge herreders tingbøger, og endnu værre står det til med Fynbo Landstings arkiv. Af det bevarede kildemateriale fremgår imidlertid, at Jonas Jørgensen og Anders Skiødte, begge hjemmehørende i Sørup ved Svendborg, den 26. juni 1668 overfaldt Albrekt Pedersen og hans hustru Bodol Pedersdatter i deres gård i Hillerslev og tilføjede dem „blaa og blodig saar og skade“, og da der var tale om en af Adolph Hans von Holstens „tje-

neren“, blev de af fuldmægtigen på Gelskov, Peter Mathiesen, tiltalt ved Fynbo Landsting for „utilbørlig vold og hærværk.“²⁴⁾ Hvordan sagen forløb, ved vi ikke, men hofrådets supplik lader formode, at Jonas Jørgensen stadig har været i stand til at tyrannisere befolkningen. Vi ved, at han var søn af Jørgen rakker i Hillerslev og var gårdmand i Sørup.²⁵⁾

Da hofråd Adolph Hans von Holsten indsendte sin supplik til kongen, var sagen mod Jonas Jørgensen allerede i gang. Holstens fuldmægtig, Niels Hansen Haagerup, underskrev allerede d. 15. april 1670 på Gelskov en kaldssedel, hvorved Jonas Jørgensen blev stævnet til Fynbo Landsting den 20. april, og samtidig krævedes Sunds herreds sandemænd i virksomhed. Stævningen blev forkyndt Jonas Jørgensen af Jochum Klingenberg og Jørgen ladefoged, begge tjenende på Gelskov.²⁶⁾

På Fynbo Landsting fremkom Adolph Hans von Holstens fuldmægtig den 20. april 1670 med en skriftlig klage, underskrevet samme dag på Gelskov, hvoraf det fremgik, at Jonas Jørgensen svinesnider, boende i Sørup, den 10. april på Sørupgade havde overfaldet en af hofråd von Holstens „tjenere“, Jørgen Sørensen i Hillerslev. Bonden var på vej hjem fra Svendborg, da han på Sørup gade mødte Jonas Jørgensen, der med en skarp kniv drev ham ind i sit hus og straks ham „paa mordisk vis ynkeligen skamslaaet og overfaldet og derforuden, imens han lå på jorden uden aarsag skamslaaet med et træ“, hvad man agtede at bevise ved syn og vidner.²⁷⁾

Da var synet allerede foretaget. På Sallinge herredsting mødte d. 30. april 1670 fire synsmænd, alle af Hillerslev, og bevidnede, at de den 18. april havde været hos Jørgen Sørensen for at syne den skade, som Jonas Jørgensen havde tilføjet ham. De havde da set, at han havde et sår midt i panden „ind til benet“, to sår, der gik fra begge øren og ned til munden „ind til benet“; i den højre hånd havde Jørgen Sørensen et „skaar“, som han havde fået, da han holdt hånden for, da Jonas Jørgensen ville „skære

hans strube ud“. På begge arme havde synsmændene set tre blodige slag og på benene seks blodige, åbne sår, der var frembragt ved slag af en vognkæp. Jørgen Sørensen mente, han var så gennembanket, at „en del af hans sideben at være i sønder slaget“, og den arme mands klæder var blodige og „paa adskillige steder meget ilde skaaren“.²⁸⁾

Sagen blev også behandlet på Jonas Jørgensens hjemting, Sunds herredsting, den 6. maj 1670; tingbogen eksisterer imidlertid ikke mere, men der blev udstedt et tingvidne, som blev forelagt på Fynbo Landsting d. 18. maj, da von Holstens fuldmægtig æskede andet krav på sandemænd. Af tingsvidnet fremgår, at Poul Rasmussen i Sørup bevidnede, at søndag aften efter påske efter solnedgang var Jørgen Sørensen i Hillerslev kommet ind i Jonas Jørgensens hus i Sørup, hvor han (Poul Rasmussen) sad med nogle naboer og drak øl „for penge“, hvilket kunne tyde på, at Jonas Jørgensen holdt smugkro. Jonas Jørgensen havde spurgt Jørgen Sørensen, hvorfor han kom så sent, og da havde Hillerslevmanden forklaret, at han havde været et ærinde i Svendborg; Jonas Jørgensen bad ham da sidde ned og få et glas øl med og spurgte ham derefter, om han vidste, hvor Røde Rasmus var; han var Jørgen Sørensens slægtning. Tilsyneladende generede spørgsmålet Jørgen Sørensen, der svarede, at Røde Rasmus var snart et sted og snart et andet, men han kom ikke meget hos Jørgen Sørensen, der erklærede, at han var skomager af profession. Da Røde Rasmus som tidligere nævnt var rakker i Hillerslev, og Jonas Jørgensen en rakkersøn, har sidstnævnte sikkert opfattet situationen, som om Jørgen Sørensen ville gøre sig bedre; i hvert fald kom de to mænd i klammeri, og Poul Rasmussen var da gået hjem, men Jonas Jørgensen kom løbende efter ham og bad ham komme tilbage, hvad han gjorde; Jørgen Sørensen stod da fremme på gulvet i stuen og var slået i ansigtet.

Det næste vidne var Morten Rasmussen, der erklærede, at han på samme tid havde været i Jonas Jørgensens hus, hvor han

havde købt en kande øl; han og Peder Hansen havde derefter siddet for sig selv på en skammel og havde drukket øllet. Kort efter var Jørgen Sørensen kommet derind, men han så ham først, da han sad ved skiven. Han havde hørt det samme ordskifte mellem Jonas Jørgensen og Jørgen Sørensen, som Poul Rasmussen havde refereret; de to mænd var kommet i klammeri, og han havde set, at Jonas havde en kniv i hånden og angreb Jørgen Sørensen, men om han ramte ham, vidste han ikke. Peder Hansen derimod havde set, at Jonas skar „et skaar“ af Jørgen Sørensen på den ene kæbe.

Niels Pedersen i Sørup vidnede, at han den omtalte aften var kommet ind i Jonas Jørgensens hus sammen med de tre tidligere nævnte ungarle og havde drukket tre bægre øl med dem. Imens havde Jonas Jørgensen og Jørgen Sørensen siddet ved skiven; de var kommet i klammeri, og Jonas havde da trukket Jørgen Sørensen i håret og væltet ham ned på gulvet og med en „liden stakket kæp“ slået ham to slag i hovedet; mere havde han ikke set, da han var gået.

Under retsmødet fremlagde Niels Hansen Haagerup en erklæring fra Jørgen Sørensen, hvori denne berettede, at han „forleden søndag“ gik hjem fra Svendborg, og på Sørup gade traf han Jonas Jørgensen, der stod ved sin port og opfordrede ham til at gå ind. Jørgen Sørensen undskyldte sig, men da Jonas Jørgensen blev ved med at byde ham ind samt spurgte, hvor han havde været, gav han efter og gik ind i huset; i stuen blev han straks uden nogen som helst anledning overfaldet af Jonas Jørgensen.

På grundlag af synet og vidneudsagnene krævede Niels Hansen Haagerup dødsstraf over Jonas Jørgensen, da denne „ugerning“ ikke var den første på „Gelskov gods og stav“, men den tredje.

Jonas Jørgensen var en af landsdommer Jens Lassens „tjenere“, og derfor var dennes broder Niels Lassen, forvalter på Jens Lassens to godser, Dalum kloster og St. Knuds kloster, tilstedet tillige

med sin fuldmægtig Anders Henningsen, der boede i Broholm. De protesterede mod kravet om sandemænd og ankede over, at Jonas Jørgensen ikke var til stede. Af deres indlæg fremgår, at Adolph Hans von Holsten havde fået udbytte af sin supplik til kongen, for Jonas Jørgensen sad den 18. maj „i bolt og jern“ i Nyborg. De mente også, at tingsvidnerne tilstrækkeligt viste, at Jonas Jørgensen ikke havde begået vold, langt mindre nogen „mordisk“ gerning mod Jørgen Sørensen, og det var derfor ikke en sag, der krævede sandemænds medvirken. Det fremgår af deres indlæg, at Jonas Jørgensen skulle holdes i fængsel, indtil der faldt dom i sagen, fordi von Holsten havde angivet, at der var tvivl, om Jørgen Sørensen ville overleve overfaldet. Niels Lassen og hans fuldmægtig beklagede, at Jonas Jørgensen ikke var i arrest, som den kgl. befaling lød på, men „udi bolt og jern strengeligen og haardeligen er fængslet“. Niels Lassen ville gerne vide, om det var sket efter hofrådets befaling; hvad skade Jørgen Sørensen havde fået, var han selv ude om, og den kunne i hvert fald ikke anses for dødelig, når han kunne passe sit arbejde, og for at Jonas Jørgensen ikke skulle omkomme i fængslet, tilbød Niels Lassen at stille kaution for ham, indtil der faldt dom. Von Holstens fuldmægtig erklærede, at han ikke havde fuldmagt til at tage imod tilbuddet om kaution; til sidst spurgte Niels Lassen fuldmægtigen, om Jonas Jørgensen nogensinde havde „begegnet dennem ilde“, som havde stævnet ham; fuldmægtigen indrømmede, at det havde han aldrig hørt, men han æskede andet krav på sandemænd, hvad der blev bevilget.²⁹⁾

Næste retsmøde foregik på Fynbo Landsting 1. juni 1670, hvor Niels Hansen Haagerup æskede tredie krav om sandemænd. På ny protesteredes mod anvendelsen af sandemænd i sagen og mod, at Jonas Jørgensen ikke var tilstede. Den tilbudte kaution var ikke blevet antaget, og Jonas Jørgensen var endnu fængslet, skønt han ifølge kgl. befaling blot skulle være i arrest. Hertil erklærede Niels Hansen Haagerup, at ifølge loven skulle sandemændene

sværge om sår og blodige slag, og hans begæring om tredje krav på sandemænd blev bevilget. Som formand for Sunds herreds sandemænd trådte Rasmus Nielsen i Høje frem og fremlagde sandemændenes skriftlige „tov“, at det ikke var bevist for dem, at Jonas Jørgensen havde taget enten liv eller lemmer af Jørgen Sørensen, men derimod bevist, at han i sit eget hus havde såret Jørgen Sørensen med en kniv og ilde tilredt ham, og følgelig havde han begået hærværk og burde betale 40 mk.'s knivbøder. Dette „tov“ beedigede de tilstædeværende sandemænd. – Niels Lassen tilbød at betale bøderne og deponere pengene, til dommen faldt, mod at Jonas Jørgensen blev løsladt af fængslet. Da landstingets dombog mangler, ved vi ikke, hvordan sagen endte.³⁰⁾

Herefter høres intet mere om spektakler på Fyn mellem hestensnidere, skorstensfejere, rakkere, løsgængere og den bosiddende befolkning; dog skulle Rasmus Jørgensen fra Heden endnu engang lade høre fra sig. Som tidligere nævnt havde han i foråret 1670 udbedt sig et nyt sognevidne af Vantinge sognestævne angående, hvad der var vederfaret ham ved pinsetid 1668. Ved den lejlighed havde han som omtalt i selvforsvar skudt en rakkerdreng, hvad der havde medført, at sognepræsten til Espe og Vantinge, Jens Rasmussen Kjærumgaard, nægtede at give ham nadveren; det ny sognevidne skulle støtte hans supplik af 15. maj 1670, hvori han anmodede om, at sognepræsten måtte få kgl. befaling om at „annamme ham til skriftemål og Guds bord.“³¹⁾ Om Rasmus hesteskærer opnåede dette, vides ikke.

Henvisninger

1. Bogense Rådstueprtk. 1661–77, 1661 1/3
2. Corp. Const. Dan. VI, s. 446, 1660 4/9.
3. R. A. Mil. Regnsk. IV d. Hans Willumsens regnsk. 1657–61, Nyborg, 1660 20/7.
4. Samme. Poul Corneliussens regnsk. 1659–60.
5. R. A. Fy. Reg. 1668 9/9.

6. R. A. Fy. Reg. 1668 2/6.
7. D. B. L.² XIV, s. 104 f.
8. Do. s. 387 f.
9. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Tegn. 1668, 14/5.
10. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Reg. 1670, Vantinge sognestævne 1670 11/5.
11. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Reg. 1670, Vantinge sognestævne 1670 11/5; D. A. A. 1910, s. 432.
12. R. A. Fy. Tegn. 1668 18/5.
13. D. B. L.² XLII, s. 219 ff.
14. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Reg. 1668, Henrik Lindenov t. Erik Krag, Odensegård, 1668 25/5; O. A. A. nr. 9. Amtmandens koncepter 1668-79.
15. Bircherods Dagbøger v. Molbech, 1846, s. 118.
16. O. M. A. Rådstueprtk. 1667-71, 1668 12/6.
17. do. 1669 16/5.
18. D. B. L.² XIX, s. 174 f.
19. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Reg. 1668. udat.
20. R. A. Fy. Reg. 1668 2/6.
21. R. A. Fy. Reg. 1668 9/9.
22. R. A. Fy. Tegn. 1660-70, 1668 9/9.
23. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Tegn. 1667-70, Adolph Hans v. Holsten t. kongen, Hafniæ, 1670 22/4.
24. Fynbo Landstings A. Sandemandsprtk 1667-75 f. 6, 1668 8/7.
25. Rasmussen Søkilde og S. Jørgensen Kistrup: Hillerslev og Ø. Hæsinge Sogne, Odense 1881 s. 27.
26. Fynbo Landsting A. Sandemandsprtk 1667-75, f. 17, 1670 16/4.
27. Fynbo Landsting A. Konc. t. Domsakter 1669-70, 1670 1/6.
28. Sallinge herreds Tgb. 1669-71 f. 68, 1670 30/4.
29. Fynbo Landsting A. Konc. t. Domsakter 1669-70, 1670 1/6; Sandemandsprtk. 1667-75 f. 18, 1670 18/5.
30. Fynbo Landsting A. Sandemandsprtk. 1667-75 f. 18 f., 1670 1/6.
31. R. A. D. K. Konc. og Indl. t. Fy. Reg. 1670, Rasmus Jørgensens supplik, Heden, 1670 15/5.